

Denne dom må bare gjengis
offentlig i anonymisert form,
jf. domstoloven § 130

NORGES HØYESTERETT

Den 22. august 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-01463-A, (sak nr. 2006/787), sivil sak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

B (advokat Berit Reiss-Andersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder utmåling av oppreisningserstatning for grovt uaktsom voldtekt, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav b, jf. § 3-3.
- (2) A ble ved tiltalebeslutning utferdiget av statsadvokatene i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, 28. juni 2005 satt under tiltale til fellelse etter straffeloven § 192 første ledd bokstav a, jf. annet ledd bokstav a. Som grunnlag er oppgitt:

”Natt til søndag 30. januar 2005 på X i Y, grep han tak i B, skjøv henne ned i sengen, rev av henne klærne for så å holde henne nede. Han førte en eller flere fingre inn i hennes skjede samt gjennomførte samleie med henne. Dette til tross for at hun flere ganger sa ”nei” og forsøkte å vri seg unna og/eller skyve han bort.”
- (3) Han ble i tillegg tiltalt etter straffeloven § 195 første ledd annet straffalternativ for ved ”flere anledninger sommeren 2000 i Z i Æ kommune, førte han penis inn i vaginaen til B, født 02.05.87”.
- (4) Ved Nordmøre tingretts dom 18. oktober 2005 ble han funnet skyldig etter begge postene i tiltalen og dømt til en straff av fengsel i 3 år og 2 måneder. Han ble dessuten dømt til å betale B kroner 100 000 i oppreisning og kroner 1 845 i erstatning.
- (5) Ved Frostating lagmannsretts dom av 2. mars 2006 ble A frifunnet for begge tiltalepostene. I særskilt dom av 3. mars 2006 ble han dømt til å betale samme beløp i oppreisning og erstatning som i tingretten.

- (6) A har anket til Høyesterett over utmålingen av oppreisningen. Ved beslutning 6. juni 2006 ble det gitt samtykke fra Høyesteretts kjæremålsutvalg til å fremme anken uten hensyn til ankegjensstandens verdi, jf. tvistemålsloven § 357.
- (7) Den ankende part har gjort gjeldende at det bør være en klar forskjell i oppreisningsnivået for forsettlig og grovt uaktsom voldtekt. Det er vist til at det for straffutmålingen er en slik forskjell, og at likheten mellom oppreisning og straff tilsier en tilsvarende forskjell i oppreisningsnivået.
- (8) Ankemotparten mener lagmannsrettens dom er riktig. Selv om skyldgrad er et relevant moment ved utmåling av oppreisning, bør det ikke være avgjørende når nivået for grovt uaktsom voldtekt skal fastlegges. For fornærmede vil krenkelsen ved et ufrivillig samleie oppleves på samme måte uavhengig av gjerningsmannens skyld. Hensynet til fornærmede i voldtektssaker er i de senere år gradvis blitt mer vektlagt, jf. den markante forhøyelse av oppreisningsnivået som fant sted ved dommen i Rt. 2003 side 1580. Det knytter seg særlige forhold til voldtektssituasjonen som tilsier at det ikke bør gjøres forskjell i oppreisningsnivået enten krenkelsen er gjort forsettlig eller grovt uaktsomt.
- (9) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge slik at oppreisningsbeløpet settes ned.*
- (10) Høyesterett har i Rt. 1988 side 532 gitt en bred drøftelse av hvilke omstendigheter som inngår i fastsettingen av oppreisning til fornærmede i voldtektssaker. Det heter om dette:
- ”Slik loven er formulert, er jeg enig med ankemotparten i at det ved utmålingen av oppreisningen må tas utgangspunkt i en bred skjønnsmessig vurdering av hva det i det konkrete tilfelle vil være rimelig å tilkjenne. I denne vurdering må både de objektive og de subjektive sider ved forholdet inngå. De sentrale momenter vil måtte være voldtektshandlingens objektive grovhet, graden av skadevolderens skyld, fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen og arten og omfanget av de skadevirkninger den har påført fornærmede. Medvirknings- og risikosynspunkter i vanlig erstatningsrettslig forstand må ved straffbare krenkelser som det her er tale om, tillegges en mer begrenset vekt. Jeg ser likevel ikke bort fra at det i særlige tilfelle må kunne tas hensyn til fornærmedes eget forhold ved utmålingen av oppreisningen.”**
- (11) Med dette som utgangspunkt ga Høyesterett i dommen anvisning på en normering av oppreisningsbeløpet i voldtektssaker. Beløpet ble den gang satt til kroner 30 000. Ved dom i Rt. 2003 side 1580 ble beløpet økt til kroner 100 000.
- (12) Lagmannsretten har begrunnet sin fastsettelse av oppreisningsbeløpet i herværende sak med at den ”ut fra en helhetsvurdering av krenkelsen og partenes forhold ikke [finner] grunnlag for å fravike den norm for oppreisning som er satt av Høyesterett i Rt. 2003 side 1580 og Rt. 2003 side 1586”.
- (13) Jeg er kommet til at de beste grunner taler for å differensiere mellom tilfellene der det foreligger forsettlig og grovt uaktsom voldtekt. En slik differensiering basert på skyldgraden vil være best i samsvar med de generelle betraktninger vedrørende fastsetting av oppreisning, som er gjengitt ovenfor. Jeg har i denne forbindelse også lagt vekt på følgende:
- (14) Høyesterett har ved flere anledninger gitt uttrykk for at straffenivået vil kunne gi et utgangspunkt ved fastsetting av nivået for oppreisning. Jeg viser til Rt. 2005 side 1749

avsnitt 26, som igjen er sitert i Høyesteretts dom av 14. juni 2006, HR-2006-01029 A, (sak nr. 2006/217). Av særlig interesse er avgjørelsen i Rt. 2006 side 61, som gjaldt fastsetting av normert beløp for oppreisning ved uaktsomt drap der uaktsomheten kan karakteriseres som grov. Her uttaler førstvoterende i avsnitt 21:

”I likhet med lagmannsretten finner jeg det klart at normen for oppreisning til etterlatte foreldre må ligge lavere ved grovt uaktsomt drap enn ved forsettlig drap. Ved drapsforbrytelsene i § 233 og § 239 er dødsfølgen den samme. Det er den forskjellige skyldgrad – forsett eller uaktsomhet – som er avgjørende for subsumsjonen. Og det har stor betydning for strafferamme og normalt for den konkrete straffutmåling om et drap er forsettlig eller uaktsomt. Dette må også få følger for oppreisningsbeløpene. Normen for oppreisning til foreldre etter forsettlig drap ble justert til 120 000 kroner ved avgjørelsen i Rt. 2001 side 274, og den ble fastholdt så sent som i Rt. 2004 side 1324, jf. avsnitt 39. Det er innlysende at normen for grovt uaktsomt drap må ligge lavere, og jeg finner at den passende kan settes til 75 000 kroner.”

(15) At straffenivået vil kunne være retningsgivende for nivået for oppreisning, er i samsvar med oppreisningsinstituttets preventive formål. Det er således et visst slektskapsforhold mellom oppreisning og straff, jf. Nils Nygaard: Skade og ansvar, 4. utgave, 1992, side 172 og 174.

(16) Forholdet mellom straffenivået ved forsettlig og uaktsom voldtekt er drøftet i Rt. 2004 side 1553. I avsnitt 17 heter det:

”Det er således mitt syn at det alminnelige straffenivået for den grovt uaktsomme voldtekt må ligge markant lavere enn ved forsettlig voldtekt. Dette må også gjelde i et tilfelle som vårt, der lagmannsretten har lagt til grunn at det dreier seg om en bevisst uaktsomhet, som for så vidt nærmer seg forsettsgrensen, og hvor også den seksuelle omgang ligger nær samleiedefinisjonen.”

(17) Ut fra det jeg ovenfor har vist om sammenhengen mellom straffenivå og nivå for oppreisning som vi finner i andre sammenhenger, tilsier forskjellen i straffenivå mellom forsettlig og grovt uaktsom voldtekt at det gjøres en tilsvarende differensiering hva angår oppreisningsansvaret i voldtektssaker. Jeg kan vanskelig følge ankemotparten når det hevdes at lignende synspunkter ikke gjør seg gjeldende her.

(18) Jeg er kommet til at normen for oppreisning for grovt uaktsom voldtekt bør settes til kroner 60 000. Et slikt nivå står i omtrent samme forhold til nivået ved forsettlig voldtekt som forholdet mellom nivåene for oppreisning for grovt uaktsomt og forsettlig drap.

(19) Jeg kan ikke se at det foreligger opplysninger som skulle tilsi at normen bør fravikes i denne saken, verken opp eller ned.

(20) Anken har ført fram. Saken har imidlertid reist prinsipielle spørsmål som det har vært grunn til å få avklart. Saksomkostninger bør derfor ikke tilkjennes.

(21) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. A betaler oppreisning til B med 60 000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

- (22) Dommer **Coward:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (23) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (24) Kst. dommer **Sverdrup:** Likeså.
- (25) Dommer **Lund:** Likeså.
- (26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A betaler oppreisning til B med 60 000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekreftes: